

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 130/2020-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedu Martina Vernarského a zo sudcov Petra Straku a Roberta Šorla (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpenej advokátom JUDr. Richardom Plichčíkom, Urbánkova 6, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 49 Er 4114/2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČNÝ ZNAČENIE] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 49 Er 4114/2013 o námietkach proti exekúcii p o r u š e n é b o l i .

2. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 400 € (slovom štyristo eur), ktoré je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Košice II je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 492,36 € (slovom štyristodevät'desiatdva eur a tridsaťšesť centov) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. Richarda Plichčíka, Urbánkova 6, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 130/2020-11 z 15. apríla 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľka“), podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 49 Er 4114/2013 (ďalej aj „exekučné konanie“).

2. S'ťažovateľka ako povinná v exekučnom konaní prevzala 7. júna 2018 upovedomenie o začatí exekúcie. S'ťažovateľka namieta neprimeranú dĺžku súdneho rozhodovania, keď okresný súd o jej námietkach proti exekúcii zo 14. júna 2018 do podania ústavnej s'ťažnosti nerozhodol.

3. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov. Okrem toho sa domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 1 000 € a náhrady trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a ďalšie podanie sťažovateľky

4. Na výzvu ústavného súdu sa podaním doručeným 11. mája 2020 vyjadril k ústavnej sťažnosti predseda okresného súdu. Uviedol, že námietky sťažovateľky boli súdu doručené 21. júna 2018. Oprávnený sa k námietkam vyjadril 20. augusta 2018. Dňa 12. februára 2020 bol na vyjadrenie k námietkam vyzvaný právny predchodca oprávneného, ktorý sa vyjadril 24. februára 2020. O námietkach sťažovateľky bolo rozhodnuté uznesením z 24. apríla 2020. V ďalšom pripustil, že v konaní došlo k nečinnosti, a poukázal na zaťaženie a nedostatočné personálne obsadenie okresného súdu. Zvýraznil, že sťažovateľka 21. januára 2020 podala sťažnosť na prietahy v konaní podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a sťažnosť bola vybavená ako dôvodná listom z 18. februára 2020. Uviedol, že táto sťažnosť bola efektívna a splnila požadovaný účel, keďže následne okresný súd začal konať plynule smerom k rozhodnutiu o námietkach.

5. K vyjadreniu predsedu okresného súdu právny zástupca sťažovateľky vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 18. mája 2020 poukázal na ustálenú judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí by mohlo len čiastočne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia. Systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti nemožno pripísať na ťarchu účastníkov súdneho konania. Zároveň poukázal na to, že o námietkach bolo rozhodnuté až po uplynutí 22 mesiacov od ich podania, hoci zákonná lehota na rozhodnutie je 60 dní od ich doručenia.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, keďže po oboznámení sa s vyjadreniami nemožno od pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

10. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

11. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

12. Sťažovateľka sa svojou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom exekučnom konaní.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo

na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

15. V súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou ústavný súd už vyslovil, že právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov súdom sa vzťahuje aj na konanie o výkon rozhodnutia a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní (napr. III. ÚS 15/03 alebo III. ÚS 229/04), keďže nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 143/02, IV. ÚS 292/04), pričom ústava v čl. 48 ods. 2 takéto konania z povinnosti súdov konať bez zbytočných prietáhov nevyníma. Aj podľa názoru ESĽP by právo na súdnu ochranu zostalo iluzórnym, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na škodu jednej zo strán. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť procesu v zmysle čl. 6 dohovoru (obdobne III. ÚS 15/03, III. ÚS 229/04).

16. Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

18. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť vecí, treba uviesť, že konanie o námietkach proti exekúcii tvorí bežnú agendu rozhodovania súdov a preskúmanie tejto otázky je z právneho i skutkového hľadiska nenáročná agenda.

19. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil podstatnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v konaní k zbytočným priet'ahom.

20. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska zbytočných priet'ahov. Z prehľadu procesných úkonov je zrejmé, že o námietkach okresný súd rozhodol až 24. apríla 2020, teda po 22 mesiacoch od podania námietok 21. júna 2018. Uvedenú nečinnosť okresného súdu bez existencie zákonnej prekážky ústavný súd hodnotí ako zbytočné priet'ahy.

21. Obranu okresného súdu, podľa ktorého zdĺhavé rozhodovanie okresného súdu v napadnutom konaní bolo spôsobené enormným nápadom v exekučných veciach a ďalšími okolnosťami uvedenými vo vyjadrení predsedu okresného súdu, nebolo možné akceptovať. Nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, ho nezbavuje zodpovednosti za zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Nedostatočné personálne obsadenie súdu a neprímerané zaťaženie súdu pri vybavovaní agendy

nepredstavuje dôvody, ktoré by mohli byť interpretované inak než technické a organizačné problémy. Tie však nemôžu ísť na ťarchu účastníka.

22. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k priet'ahom, ktoré neboli spôsobené zložitost'ou veci či správaním s'ťažovateľky, ale nečinnost'ou okresného súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnost'ou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

24. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody s'ťažovateľa svojou nečinnost'ou, vo veci konal.

25. Vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd svojím uznesením už rozhodol o námietkach s'ťažovateľky, nepostupoval ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde a neprikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných priet'ahov.

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

27. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže priznať s'ťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

28. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

29. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

30. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 1 000 eur, čo odôvodnila jej dlhotrvajúcou právnou neistotou a ďalšími dôvodmi (vplyv na jej psychiku, blokovanie bankového účtu a podobne).

31. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil zásadou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je reparácia nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody, ktorá by sa po splnení zákonných podmienok mohla uplatňovať v konaní pred všeobecnými súdmi (IV. ÚS 84/02).

32. Vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania, v ktorom bolo v čase vydania tohto nálezu už rozhodnuté, berúc do úvahy všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky, najmä význam napadnutého konania pre sťažovateľku (exekúcia viac ako 1 400 € s príslušenstvom), a tiež okolnosť, že už sťažnosť predsedovi súdu viedla k tomu, že okresný súd vo veci začal konať a rozhodol ešte pred rozhodnutím ústavného súdu, ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľke podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde finančné zadosťučinenie 400 € a v prevyšujúcej časti 600 eur jej žiadosti nevyhovel.

33. Napokon ústavný súd nevyhovel sťažnosti v časti porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, keďže rozsah konštatovaných prietáhov nedosiahol intenzitu odmietnutia spravodlivosti.

VI. Trovy konania

34. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

35. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom a ktoré sťažovateľka uplatnila v sume 492,36 €.

36. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), ako si ich uplatnila v konaní pred ústavným súdom.

37. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 3 výroku rozhodnutia).

38. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach dňa 20. októbra 2020

Martin Vernarský
predseda senátu